

Додаток 5

Народні ігри

А МИ ПРОСО СІЯЛИ, СІЯЛИ

Дівчата й хлопці розділяються на дві групи порівну. Перша група співає, друга відповідає.

- I А ми просо сіяли, сіяли,
Ой дід ладо, сіяли, сіяли.
- II А ми просо витопчем, витопчем,
Ой дід ладо, витопчем, витопчем.
- I А чим же вам витоптать, витоптать?
Ой дід ладо, витоптать, витоптать?
- II А ми коней випустим, випустим,
Ой дід ладо, випустим, випустим.
- I А ми коней виловим, виловим,
Ой дід ладо, виловим, виловим.
- II А чи же вам виловить, виловить?
Ой дід ладо, виловить, виловить?
- I А шовковим поводом, поводом,
Ой дід ладо, поводом, поводом.
- II А ми повід викупим, викупим,
Ой дід ладо, викупим, викупим.
- I А чим же вам викупить, викупить?
Ой дід ладо, викупить, викупить?
- II А нам треба дівчинку, дівчинку, (або: хлопчика, хлопчика)
Ой дід ладо, дівчинку, дівчинку.
- I А яку вам дівчинку, дівчинку?
Ой дід ладо, дівчинку, дівчинку?
- II А нам треба Галочку, Галочку,
Ой дід ладо, Галочку, Галочку.
- I А в нас Галя дурочка, дурочка,
Ой дід ладо, дурочка, дурочка.
- II А ми її виучим, виучим,
Ой дід ладо, виучим, виучим.
- I А чим же вам виучить, виучить?
Ой дід ладо, виучить, виучить?
- II А шовковим поводом, поводом,
Ой дід ладо, поводом, поводом.
- I До нашого гурту прибуло, прибуло,
Ой дід ладо, прибуло, прибуло.
- II Від нашого гурту відбуло,
відбуло, Ой дід ладо, відбуло, відбуло.
- I А в нашому гурті скачуть, скачуть,
Ой дід ладо, скачуть, скачуть.
- II А в нашому гурті плачуть, плачуть,
Ой дід ладо, плачуть, плачуть.

* * *

ПЕРЕПІЛКА

Діти беруться за руки і роблять коло. Посередині стоїть дівчинка — «перепілка».

Всі співають:

А в перепілки да головка болять.
Тут була, тут була перепілочка,
Тут була, тут була краснопірочка.
«Перепілка» держиться за голову.

А в перепілки да очиці болять.
Тут була, тут була перепілочка,
Тут була, тут була краснопірочка.
«Перепілка» береться за очі.

А в перепілки підошви болять.
Тут була, тут була перепілочка,
Тут була, тут була краснопірочка.
«Перепілка» ударяв себе по підошвах.

А в перепілки да животик болять.
Тут була, тут була перепілочка,
Тут була, тут була краснопірочка.
«Перепілка» держиться за живіт.

А в перепілки да ушиці болять.
Тут була, тут була перепілочка,
Тут була, тут була краснопірочка.
«Перепілка» держиться за вухо.

А в перепілки да умер мужичок.
Тут була, тут була перепілочка,
Тут була, тут була краснопірочка.
«Перепілка» плаче.

А в перепілки да ожив мужичок.
Тут була, тут була перепілочка,
Тут була, тут була краснопірочка.
«Перепілка» танцює.

Ти, перепілко, не корись, не корись.
Старшому, меншому поклонись, поклонись,
Куди хоч, перескоч, тільки трави не толоч.
«Перепілка» кланяється комусь з кола, і той стає «перепілкою».

ПОДОЛЯНОЧКА

Діти водять хоровод, а один, що стоїть у колі, робить рухи, що відповідають змісту пісні.

Десь там, десь там подолянка була,
Десь там, десь там молоденька була.
Отут вона впала,
До землі припала.

Устань, устань, подоляночко,
Промий очки, як скляночки,
Та візьмися в бочки,
Та поскачи скочки.

Скачи, скачи понад бродом,
Як рибонька попід льодом.
Візьми собі панну, которую крайню,
Візьми собі панича, которого крайнича.

Той, що посередині, вибирає когось з кола замість себе, і гра продовжується.

ЗАЙЧИК

Діти стають у коло, беруться за руки, а між ними — «зайчик» (обов'язково хлопчик). Діти ходять і співають:

Городили зайчика
Тинком, льонком,
Та нікуди зайчику
Та не вискочити,
Та нікуди зайчику
Та не виплигнути.
А в нас ворота
Позамиканії,
Жовтим піском
Позасипанії!

При цьому «зайчик» починає бігати, щоб де-небудь вискочити, а діти стають щільніше, щоб не пропустити. Коли вже «зайчик» якось вискочить, тоді всі діти його ловлять. Хто піймає — сам став «зайчиком». Якщо піймає дівчинка, то заміняють хлопчиком, бо за правилами гри дівчинка не може бути «зайчиком».

ГРУШКА

Діти стають у коло, беруться за руки й співають. Посередині «грушка» — хлопець або дівчина.

Як послала мати
Грушки садити.
Моя грушка отака, отака,
Бийте, дівки, гопака, гопака.
Як послала мати
Грушки поливати.
Моя грушка отака, отака,
Бийте, дівки, гопака, гопака.
Як послала мати
Грушки наглядати.
Моя грушка отака, отака,
Бийте, дівки, гопака, гопака.
Як послала мати
Грушки трусити.
Моя грушка отака, отака,
Бийте, дівки, гопака, гопака.

При цьому «грушку» починають трясти, потім піднімають угору.

* * *

ГРУШКА

Найменшу з дівчат — «грушку» — підкидають на руках і співають:

А вже наша грушка цвіт полів ненька, цвіт полів ненька.
А вже наша грушка от така, от така, от така.
А вже нашій грушці пора цвісти, пора цвісти.
А вже нашій грушці пора родити, пора родити.
А вже нашу грушку пора трусити, пора трусити.

При цьому «грушку» трясуть.

* * *

ЗАЇНЬКО

Дівчатка та хлопчики стають у коло, побравшись за руки. Обраний «заїнько» ховається в куці, а всі його просять:

Заїнько, заїнько, зайди к нам,
Сіренький, сіренький, зайди к нам,
Ой да кося, зайди к нам.

«Заїнько» виходить з куців і стає серед кола.

Тоді діти знову співають:
Заїнько, заїнько, лягай спать,
Заїнько сіренький, лягай спать.

«Заїнько» лягає. Тоді знову приспівують:

Заїнько, вставай,
Сіренький, вставай,
Ой да кося, вставай.

*«Заїнько» встає. Тоді його просять умитись, взутись, причесатись.
«Заїнько» робить усе, що йому загадують, і, нарешті, кажуть:*

Заїнько, заїнько, вдар тропачка,
Сіренький, сіренький, вдар тропачка.
Ой да кося, вдар тропачка.

«Заїнько» танцює й вибирає іншого на свою роль а сам стає в коло.

* * *

КІТ І МИША

Дітлахи беруться за руки й стають у коло (танок), а двоє: «кіт» — хлопець і «миша» — дівчина — усередині. Коли танок піднімає руки вгору, «миша» тікає від «кота». А коли «кіт» намагається проскочити за «мишею»,— руки опускають.

А до нори, миша, до нори,
А до золотої комори.

Мишка у нірку,
А котик за ніжку:

— Ходи сюди.—

А що ж то за мишка —
Не втече;

А що ж то за котик —
Не дожене.

Мишка у нірку,
А котик за ніжку:

— Ходи сюди, ходи сюди.

Якщо «котові» вдасться спіймати «мишку»,— міняються ролями.

* * *

ГОРЮ-ДУБ

Усі стають по двоє — пара за парою. Один — «горю-дуб» — попереду на віддалі й співає:

Горю, горю, палаю,
Кого схочу, спіймаю.
Раз, два, три! Біжіть!

Перша пара біжить до «горю-дуба» і, розірвавши руки, намагається оббігти його з двох боків і знов з'єднатися. Якщо «горю-дуб» когось спіймав, то стає з ним позад усіх, а хто залишився без пари — стає «горю-дубом».

* * *

КВОЧКА

«Шуліка» сидить, порпаючись у землі. «Квочка» з «курчатами», що тримаються одне за одного, підходить до нього.

- Що ти робиш?
- Пічку копаю.
- Нащо тобі пічка?
- Запалити вогник.
- Нащо тобі вогник?
- Приставити горщик.
- Нащо тобі горщик?
- На окріпчик.
- Нащо тобі окріпчик?
- Твоїм дітям очі випарювати.
- Нащо, за що?
- Щоб не лізли в городчик.
- Позакладай, то й не будуть лізти.
- Я закладаю, а вони лізуть.
- Закладай диллями, ломаччям, хворостом, вилами, рогачами, коцюбами, столом, мисником, ложками, мисками, скатертиною.
- Я закладаю, а вони лізуть! Я закладаю, а вони лізуть!

Кидається на «курчат».

— Гай, гай, гай! Квок!.. Квок!.. Квок!..

Спіймавши «курча», «шуліка» одводить його до себе і знов кидається. Переловивши всіх, «шуліка» став «квочкою».

ВОВК І ЛИСИЧКА

«Вовк», присівши, копає ямку, решта — «лисичка» з «лисенятами» — ходять навколо нього й приказують:

Тричі, двічі обкружусь,
Вовку в вічі подивлюсь.

Потім «лисичка», що йде попереду, перемовляється з «вовком»:

- Ворче, вовче, дай води!
- Піди до верби!
- Боюся жаб!
- Так потопчи!

Усі починають тупотіти ногами, а «вовк» тим часом намагається спіймати «лисенят».

КІТ І МИШІ

«Миші» стають у ряд та тримають одне одного за пояс. «Кіт» попереду.

- А багацько у стозі мишей?
- Копа.

— А не бояться кота?

— Ні.

— Кіт обернеться — мишу зловить!

— А чорта з'їсть!

При цьому «кіт» намагається розвернутись і спіймати одну з «мишей», що стоять у кінці ряду, але ряд вивертається в протилежний бік, відтягуючи й «кота». Якщо «котові» вдасться схитрувати і піймати «мишу», він ставить її за собою. Гра продовжується.

* * *

КОЗИ

«Коза», йдучи з дому, наказує «козенят»:

Сидіть, дітки, дома,
Я піду в ліс по дрова.
Вам каші наварю,
Молока принесу.

Вони сідають купкою й чекають.

Приходить «вовк».

— Що ви, дітки, робите?

— Граємось! Скачемо! Кашу їмо!

— А де ж ваша мамка?

— Пішла в ліс по дрова.

— Ваша мамка дика з'їла індика!

При цьому кидається на «козенят». Кого піймає, той стає «вовком». «Коза» проганяє вовка й знов наказує:

Сидіть, дітки, дома,
Я по травичку піду,
Вам суничок назбираю!

Гра починається спочатку.

* * *

БУЛА В ЛІСІ?

— Була в лісі?

— Була.

— Рубала дрова?

— Рубала.

— Бачила вовка?

— Бачила.

— А боялась його чи ні?

— Ні.

При цьому махають хустинкою перед очима. Якщо не кліпне, то й не боїться, а кліпне — боїться.

* * *

ДРІБУ, ДРІБУ, ДРІБУШЕЧКИ

Двоє дітей беруться за руки і, швидко обертаючись, приговорюють:

Дрібу, дрібу, дрібушечки,
Наїлася петрушечки.
Гей, гей, до води,
Наїлася лободи.
Дрібу, дрібу, дрібушечки,
Наїлися галушечки.
А від води пішки,
Наїлись лемішки.

* * *

ІРВУ, ІРВУ ГОРІШЕЧКИ

«Вовк» десь ховається, а діти, рвучи траву, примовляють:

Ірву, ірву горішечки,,
Не боюсь вовка нітрішечки.
Вовк за горою,
А я за другою.
Вовк у жупані,
А я в сарафані.

Усі розбігаються, а «вовк» доганяє й забирає шапку (хустку). Коли всіх переловить, кожен викупує своє, даючи взамін фантик.

* * *

ГУСИ

Діти вибирають з-поміж себе двох - матку і вовка. Матка жене всіх учасників, своїх дітей у поле, а потім, усівшись на певній віддалі, за лінією, яка називається городом, кличе своїх дітей:

- Гуси, додому!
- Задля чого?
- Вовк за горою.
- Що він робить?
- Гуси скубе.
- Які?
- Сірі! Сірі!

Гуси волохаті,

Тікайте прямо до моєї хати!

Гуси біжать в город, а вовк перебігає їм дорогу і намагається кого-небудь зловити. Коли вовк зловить за лінією, то його гуси б'ють крилами, і пійманого за лінією гусеняти він не бере до себе; пійманих же на шляху до городу забирає і садовить їх усіх разом.

Гра продовжується доти, поки вовк не переловить усіх гусей.

РЕДЬКА

Спершу визначають, кому бути «сусідкою». Всі інші стають по двоє, потім присідають одне навпроти одного на коліна. Пара неподалік від пари, рядками, подібно до того, як росте редька на грядці.

«Сусідка» підходить до крайньої пари і розпочинає розмову:

— Бабо, дай редьки!

— Скопай грядку, то й знатимеш, звідки редька береться.

«Сусідка» обходить довкола «редьки», показуючи, як копають грядку. А тоді звертається уже до другої пари:

— Бабо, дай редьки!

— Посади собі.

Знову слід обійти довкола «редьки» та показати, як її саджають. З тим же запитанням «сусідка» підступає до інших пар, а їй відповідають:

— Поли собі.

— Посапай собі.

— Прополи собі.

«Сусідка» показує як усе те робиться, аж поки почує:

— Вирви собі.

Та пара, яка це каже, міцно тримається за руки, а «сусідка» хапає когось одного попід руки й пробує відірвати від того, з ким він зчепився руками. Як не відірве, то далі йде зі своїм запитанням. А як відірве, то сяде на те місце, а її замінить той, хто не вдержався. І гра продовжується далі.